

*Gunstige arbeidsmarkt
voor kandidaat-notarissen*

De kwaliteit van de kandidaat-notaris

Op drie fronten wordt gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van het notariaat. Universiteiten schrijven verplichte stages voor, de beroepsopleiding is gemoderniseerd en ook de permanente educatie gaat op de schop. Deel 3 van een drieluik over de arbeidsmarkt voor kandidaat-notarissen.

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog/Okapi

Het goede nieuws is dat het aantal studenten notarieel recht weer toeneemt. Helaas impliceert dit niet dat al deze mensen in het notariaat terecht zullen komen. Volkan Dogan verbaasde zich erover dat tijdens zijn studie zelden reclame werd gemaakt voor notarieel recht. Al googelend ontdekte hij zelf welke beroepsperspectieven die richting met zich meebracht. 'Dat ik met notarieel recht ook terecht kon bij banken en de overheid, gaf de doorslag.' Sinds een halfjaar werkt hij als kandidaat-notaris in Amsterdam. Qua rechtskennis is hij goed opgeleid, wel ervaart hij een kloof tussen zijn studie en de praktijk. Daarom juicht hij het toe dat de universiteit tegenwoordig een verplichte stage van vier tot vijf maanden oplegt. 'Werkgevers vinden ervaring essentieel als je werk zoekt, evenals een specialisatie. Vroeger vond men het prima als je algemeen was opgeleid, nu geven notarissen de voorkeur aan specialisten.'

COLLECTIEF BELANG

Nog enige tijd zal hij als hoogleraar werken aan de Universiteit van Amsterdam, maar tot zijn verdriet wordt notarieel recht hier over enkele jaren niet langer onderwezen. Daarom doceert Boudewijn Waaijer zijn vakken nu ook aan de Vrije Universiteit in de hoofdstad. 'Versterkte aandacht vanuit de universitaire wereld voor ons beroep zou terecht zijn. De eisen die de maatschappij aan het notariaat stelt, worden zwaarder en daarmee moeten ook de eisen aan de universitaire studie zwaarder tellen.' Studenten interesseren voor notarieel recht vindt hij vanwege het collectieve belang voor de hele beroepsgroep mede een taak voor de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). 'Het is cruciaal voor de notariële dienstverlening voldoende goede studenten hiervoor te rekruteren, ook in perioden waarin het conjunctureel minder gaat, want daarna komt weer een andere tijd.'

Daarom nam de KNB onlangs het initiatief om de gesprekken met hoogleraren weer nieuw leven in te blazen. Gezamenlijk wordt besproken wat de problemen zijn en hoe universiteiten en KNB elkaar kunnen ondersteunen. KNB-bestuurster Anne-Marie Smelt: 'Wat hebben hoogleraren nodig, wat heeft de KNB nodig? De notariële studie wordt aantrekkelijk gevonden, maar het imago van het beroep blijft een grote zorg.' Daarom werkt de KNB mee aan de beroepenserie van SBS6, waarin de notariële studie en het beroep van (kandidaat-)notaris centraal staat.

DYNAMISCH

In Utrecht kunnen rechtenstudenten van het Utrecht Law College al in hun eerste jaar kennismaken met notarieel recht. Daarna blijft het de vraag of die studenten ook kiezen voor de notariële master. Daarom nodigt Jan Biemans, hoogleraar Burgerlijk recht, voor de mastervoorlichting een vlotte notaris uit die aansprekend vertelt hoe dynamisch zijn praktijk is en hoe welkom kandidaat-notarissen bij hem zijn. Ook nodigt hij gast-docenten uit – afkomstig uit het notariaat en van de KNB –, gaat met studenten naar de Amsterdamse tuchtkamer en laat studenten voor het vak erfrecht een testament maken

‘Continu evalueren wij ons onderwijs om te kijken hoe wij dat kwalitatief kunnen verbeteren’

bij een notariskantoor. ‘Continu evalueren wij ons onderwijs om te kijken hoe wij dat kwalitatief kunnen verbeteren.’

MASTERSKILLS

Omdat notarissen erover klaagden dat net afgestudeerde kandidaat-notarissen wel over veel kennis beschikken, maar niet uit de voeten kunnen met praktische zaken, besloten de Utrechtse docenten dat studenten notariële vaardigheden moeten verwerven tijdens hun studie. In samenspraak met kantoren en studentenvereniging Vevanos werd het vak Masterskills ontwikkeld, dat deze maand voor het eerst van start ging. Doel ervan is een brug te slaan tussen studie en arbeidsmarkt. Tijdens vier bijeenkomsten worden masterstudenten op vier participerende notariskantoren getraind in praktische vaardigheden. Wat komt er kijken bij het opstellen van een akte? Hoe ziet cliëntbinding eruit? Hoe voer je een lastig gesprek met een klant? Wat houdt innovatief notarieel ondernemerschap in? Studenten zelf vroegen om les in *legal English*. Biemans: ‘Naast de academische vorming geven wij onze studenten een kennismaking met de praktijk mee. Als universiteit leveren wij geen kant-en-klare kandidaat-notaris af, dat leert iemand uitsluitend in de praktijk van alledag.’ Ook op

andere universiteiten wordt hard gewerkt aan de invulling van de notariële studierichting.

VAARDIGHEDEN

Naast de universiteiten heeft ook de notariële beroepsopleiding zich vernieuwd. In 2012 ging de eerste lichting nieuwe stijl van start, met meer aandacht voor notariële vaardigheden. Want een kandidaat-notaris kan vaktechnisch geweldig zijn, zonder die vaardigheden redt hij het niet. Jurjen Geert Bakker volgt momenteel samen met 29 andere kandidaat-notarissen om de twee weken op maandag de notariële beroepsopleiding in Amsterdam. Ook in Utrecht zit zo’n groep. Voor elke bijeenkomst bereiden de studenten een casus voor waarmee zij gemiddeld tien uur bezig zijn. In het tweede en derde jaar vergt de opleiding een dag per maand. Casussen gaan over de praktijk van de drie rechtsgebieden en wat je daarin zoal kunt tegenkomen. ‘Dan zitten er twee mensen aan tafel, starters van pakweg 27 jaar, die samen een kind hebben, maar niets hebben vastgelegd. Wat bespreek je met hen?’ Ook wordt de notariële beroepshouding besproken, ethiek en tuchtrecht. Op aparte cursusdagen komen zaken als communicatietechnieken en schrijfvaardigheden aan de orde. Bakker is enthousiast

over de opleiding. Een enkele keer ergert hij zich, vooral bij leerkrachten die niet uit het notariaat komen. ‘Wie niet werkzaam is geweest in de notariële praktijk, slaat de plank weleens mis.’

Hij werkt in Sneek, de meeste medestudenten werken op grote kantoren in Amsterdam en Den Haag. ‘Alle notariële rechtsgebieden komen aan bod, net als bij mij op kantoor. Wel vinden sommige collega-studenten dat veel lesonderdelen niet aansluiten bij hun Zuidasachtige werk.’

VERDIEPING

Karen Verkerk is voorzitter van de Stichting Beroepsopleiding Notariaat (SBN). Het werd tijd dat de notariële beroepsopleiding op de schop ging, zegt ze. ‘De drie hoofdstromingen in het notariaat zijn breder, diepgaander en complexer geworden. Sommige notarissen proberen ze alle drie nog bij te benen, maar

velen doen dat al lang niet meer. In onze opleiding gaat het om verdieping van de vakken, met aandacht voor digitalisering en meer nadruk op het leren van notariële vaardigheden. Hoe voer je een gesprek, hoe stel je goede akten op en hoe steekt een basale brief in elkaar?’

Het niveau van mensen die nu afstuderen in notarieel recht is goed, zegt zij. Alleen is de uitoefening van het vak sterk veranderd. Vroeger bediende de notaris alle rechtsgebieden, tegenwoordig zijn er veel verschillende kantoren: Zuidas-kantoren, niche kantoren die zich richten op bijvoorbeeld familierecht, prijsvechters. Het werk is sterk gespecialiseerd. Daarom mogen studenten na het tweede jaar twee van de drie rechtsgebieden kiezen. In samenspraak met betrokkenen blijft SBN haar opleiding aanpassen en veranderen. Het is een pittige opleiding, vindt Verkerk. ‘Gelukkig vinden de studenten het leuk om dit in een groep gelijkgestemden te doen waarmee ze alles kunnen delen.’

PERMANENTE EDUCATIE

De kwaliteit van de universitaire studie en notariële beroepsopleiding betreft kandidaat-notarissen. Het permanente educatiebeleid (PE-beleid) gaat over de kwaliteit van elke (kandidaat-)notaris. Het notariaat behoort tot de beroepen die een leven lang leren vereisen. Continue veranderingen in wetgeving volgen elkaar in hoog tempo op, waardoor elke (kandidaat-)notaris het zichzelf en de beroeps-groep verplicht is om bij te blijven. Op dit moment staat het PE-beleid op de agenda bij het KNB-bestuur en bij specialistenverenigingen. Sommigen in het notariaat struikelen erover dat het huidige beleid vooral een kwantitatief systeem is. Jaarlijks worden (kandidaat-)notarissen verplicht om twintig uur te luisteren naar iemand die hen een

update geeft over een deel van het vakgebied. ‘Waar het om gaat, is of iemand iets leert, waardoor hij zijn vak beter kan uitoefenen. Of iemand dat in twintig of veertig uur doet, in schoolbanken of elders, het is de vraag of dat ertoe doet’, zegt Anne-Marie Smelt. Binnenkort komt het KNB-bestuur daarom met een notitie over dit onderwerp. Daarin wordt het huidige PE-beleid vergeleken met dat van vergelijkbare beroepsgroepen, zoals de accountancy en advocatuur, in Nederland en andere Europese landen. Hoe springt men elders om met formeel en informeel leren? Er zijn notarissen die graag zouden zien dat het verschil hiertussen wordt opgeheven, want onder andere notariële specialistenverenigingen doen veel aan zelf-scholing. En moet de controle over ieders vak-bekwaamheid wel bij de beroepsorganisatie liggen, terwijl dit ieders eigen verantwoordelijkheid behoort te zijn? KNB-bestuurslid Smelt: ‘Elke (kandidaat-)notaris is er zelf verantwoordelijk voor dat zijn kennis op peil is, ook omdat je zelf het best weet welke specifieke kennis je nodig hebt.’

KINDERSCHOENEN

Op veel kantoren vindt jurisprudentieoverleg plaats, soms wel een dagdeel per maand. In het huidige systeem kan het zijn dat de betrokkenen hiervoor geen PE-punten krijgen. ‘Je zou kunnen stellen dat je als beroepsorganisatie dan je doel voorbijschiet. Permanente educatie is geen doel op zich, maar een middel dat

ervoor moet zorgen dat mensen *fit for the job* zijn. Dan is het de omgekeerde wereld wanneer je als beroepsorganisatie zegt: ‘Het kan me niet schelen wat jij aan PE doet, maar heb jij dit jaar wel twintig uur in een zaaltje gezeten?’”

De onderzoeksfase naar het PE-beleid staat nog in de kinderschoenen. Daarna volgen mogelijk rondetafelgesprekken en toetst de KNB haar bevindingen met de opvattingen in het land. Als hierop positief wordt gereageerd, volgt mogelijk een pilot. Smelt legt uit dat in Engeland een notaris zelf beoordeelt waarmee hij zijn PE-punten behaalt. Daar kan iemand zeggen: ‘Ik behandel tien lastige dossiers over een bepaald onderwerp in mijn vakgebied en lees hiervoor een wetenschappelijk boek en volg een cursus.’ Diegene bepaalt zelf hoe hij zich wil bijspijken. ‘Maar’, voegt zij hieraan toe, ‘wij zijn er als KNB-bestuur net mee gestart om te kijken of het PE-beleid ook op een andere manier kan worden ingevuld.’ ■

.....
Dit artikel is het laatste in een drieluik over de arbeidsmarkt van kandidaat-notarissen. Deel 1 ging over kansen op de arbeidsmarkt (Notariaat Magazine 1), deel 2 over zij-instromers en zzp'ers (Notariaat Magazine 2).